

Krize pozdního středověku

Definice:

Rozumí se jí hluboká strukturální, hodnotová, sociální, ekonomická a demografická krize, která zasáhla podstatné části evropského Západu mezi počátkem 14. a koncem 15. století.

Krize hodnotová

Avignonské zajetí, papežský fiskalismus, schizma

Krize demografická

Černá smrt

Krize ekonomická

Ochromení úvěrového hospodaření, nedostatek drahých kovů, inflace

Krize sociální

Pauperizace rytířského stavu, zadlužení církevních institucí, vzestup měšťanstva

Krize politická

Stoletá válka, válka růží, husitské války

Avignonské zajetí

- (1309–1378), do 1430 byl Avignon sídlem protipapežů
- Silný vliv Francie na kuriální politiku
- Sídlo kurie přenesl do Avignonu Kliment V.
- Papežský dvůr se neblaze proslavil luxusním životním stylem

Papežský fiskalismus

- Známou metodou byl expektance, kdy uchazeč o obročí platil kurii, že po smrti současného držitele bude upřednostněn jako jeho nástupce. Tento poplatek často splácel až zpětně, což vedlo k finančnímu vyčerpávání daného území.
- Nejvíce se o upevnění centralismu a jeho rozvoj zasloužil Jan XXII. Při jeho nástupu byl příjem 70 000 zlatých. Jan XXII. Vybíral až 228 000 zlatých.
- Za Benedikta XII. klesly roční příjmy na 166 000 zlatých. Za pontifikátu Klimenta VI. (1342–1352) vzrostl příjem na asi 188 000 a za Řehoře XI. až na 480 000 zlatých za rok.
- I přes tyto příjmy, které kurii řadily na čtvrté místo v Evropě (za Francii, Anglii a neapolské království), se avignonští papežové zadlužovali.

Schizma

- Urban V. se roku 1367 pokusil vrátit do Říma, ale kvůli nepřátelské situaci se roku 1370 stáhl do Avignonu. Do Říma se přesunul Řehoř XI. (1377).
- Klimentem VII. začíná řada vzdoropapežů (Urban VI.), jeden v Římě a druhý v Avignonu. Úpadek prestiž papežského úřadu, jednota obnovena až volbou Martina V. na kostnickém koncilu (1417).

Krize demografická

Černá smrt

Zasáhla nejvyspělejší oblastí
evropského Západu

Lombardie
Toskánsko
Champagne

Krize ekonomická a sociální

- Zpustošení venkova
(Francie)

- Vylidněná města
(Toskánsko, Lombardie)

- Ochromení úvěrového hospodaření

- Nedostatek drahých kovů
Růst cen

- Pauperizace nižší šlechty (rytířského stavu) a duchovních institucí

1358

Jacquerie

Povstání Etienna Marcela

1381

Povstání Waltera Tylera

Krize politická

Stoletá válka (1337–1453)

- Příčinou byl spor o Flandry.
- Jako záminka posloužilo odmítnutí nástupnictví anglického krále Eduarda III. na francouzský trůn.
- Zpravidla je dělena na tři etapy:
 - 1337–1360
Mír v Brétigni:
Anglický král Eduard III. se zřekl francouzské koruny a Flandry setrvaly v moci Francouzů.
Angličanům zůstalo přístavní město Calais.
Francouzský král Jan měl zaplatit výkupné v hodnotě tří milionů dukátů.
 - 1360–1415
 - 1415–1453
Nejdelší konflikt středověké Evropy skončil nenápadně, bez uzavření konečné mírové smlouvy. Angličané si udrželi pouze přístav Calais.

Husitské války (1419–1434)

Válka růží (1455–1487)

- Válka mezi rody Lancasterů a Yorků.
- Příčiny konfliktu sahaly do roku 1399, kdy rod Lancasterů svrhl Richarda II. a ustanovil králem Jindřicha IV.
- Po smrti Jindřicha V. roku 1422 vládla zemi regentská rada.
- Rozkrádání královského majetku regentskou radou a neúspěchy ve stoleté válce vedly k povstání.

Na prahu nových časů